

Συμβιβαστική επίλυση διαφορών: Εκσυγχρονισμός ή πυροτέχνημα

του Κώστα Παπαδάκη□

Με το άρθρο 6 παρ. 2 και 4 του ν. 2479/1997 αφενός τροποποιήθηκε μερικά η διάταξη του άρθρου 214Α του Κ. Πολ. Δ. περί συμβιβαστικής επίλυσης των διαφορών που είχε θεσπιστεί με το άρθρο 1 παρ. 1 του ν. 2298/1995 έτσι ώστε η ρυθμιστέα ύλη του να περιορίζεται μόνο στις διαφορές αρμοδιότητας του Πολυμελούς Πρωτοδικείου και αφετέρου ανεστάλη η ισχύς του μέχρι τις **16/9/1999** ώστε να εφαρμοστεί για τις αγωγές που θα κατατίθενται μετά την παραπάνω ημερομηνία.

Ωστόσο είναι αναγκαίος ο προβληματισμός ως προς την αναγκαιότητα της θεσμοθετημένης απόπειρας συμβιβαστικής επίλυσης και τη δυνατότητα ουσιαστικής συμβολής της στην απονομή της δικαιοσύνης.

Η θεσμοθέτηση της απόπειρας συμβιβαστικής επίλυσης των ιδιωτικών διαφορών χαιρέτιστηκε ως καινοτομία σταθμός στην κατεύθυνση του εκσυγχρονισμού της Δικονομίας, την αποσυμφόρηση των δικαστηρίων και τη συνεπακόλουθη βελτίωση της ταχύτητας απονομής της δικαιοσύνης.

Δημοσιογραφούντες και δημοσιολόγοι, αρθρογράφοι και εκφωνητές περί τα πάντα τυρβάζοντες έσπευσαν να εκθειάσουν το νέο νομοθέτημα - αντίδοτο της νεοελληνικής " δικομανίας" , που είναι κατά την κρατούσα άποψη η βασική αιτία της πληθώρας δικαστικών υποθέσεων.

Στο νομικό κόσμο, ο οποίος και πάλι αγνοήθηκε στο στάδιο του " κοινωνικού διαλόγου" πριν την καθιέρωση της διάταξης, η ρύθμιση αυτή καθε άλλο παρά νέα ήταν. Η ίδια ρύθμιση, πιθανόν με ορισμένες δευτερεύουσες αποκλίσεις, περιλαμβανόταν σε νομοσχέδιο του Υπουργείου Δικαιοσύνης την άνοιξη του 1991. Τότε είχε αντικρουσθεί αποφασιστικά από τον - ενεργότερα τότε συνδικαλιζόμενο - δικηγορικό κόσμο, με το απόλυτα ακριβές σκεπτικό ότι χωρίς να εγγυάται το οποιοδήποτε αποτέλεσμα συντελεί στη γραφειοκρατικοποίηση, την αύξηση του κόστους πρόσβασης στη Δικαιοσύνη και τελικά τον περιορισμό της " έννομης προστασίας" (αυτής που υποτίθεται ότι υπάρχει στον χώρο του λεγόμενου ιδιωτικού δικαίου). Τα ίδια σημεία κριτικής ισχύουν και για τη ρύθμιση αυτή, ανεξάρτητα από τις τροποποιήσεις και τον χρόνο της τελικής της ισχύος.

1. Αμφισβητούμενη αναγκαιότητα.

Είναι γνωστό από την κοινή πείρα ότι όλες οι ιδιωτικές διαφορές που καταλήγουν στα Δικαστήρια, έχουν διανύσει με τον ένα ή με τον άλλο τρόπο ένα πρώτο στάδιο απόπειρας συμβιβαστικής επίλυσης μεταξύ των διαδίκων ή των δικηγόρων τους.

Οι αστικές δίκες δεν συνιστούν προσφυγή στη δικαιοσύνη για την τιμωρία του αντιδίκου, όπως οι ποινικές, αλλά αναμέτρηση συμφερόντων, απτών και πραγματικών, και συχνά με σημαντικό οικονομικό ενδιαφέρον. Η στάθμιση των συμφερόντων αυτών γίνεται ανά πάσα στιγμή από τους διαδίκους σε συνδυασμό και με τον χρόνο της προσδοκώμενης τελικής ικανοποίησης του " δικαιώματός" τους, χωρίς να χρειάζεται τη συνδρομή αναγκαστικών διαδικασιών.

Δεν είναι τυχαίο ότι υπό τις παραπάνω συνθήκες αφενός το ότι παρόμοιες ρυθμίσεις με περισσότερα εχέγγυα αποτελεσματικότητας (π.χ. συμβιβαστική απόπειρα Ειρηνοδίκη Κ. Πολ.Δ. 208, 209 και επίσης Κ.Πολ.Δ. 232,233 & amp 2 κλπ) έχουν περιπέσει σε πλήρη αχρηστία, τουλάχιστον στα μεγάλα αστικά κέντρα. Και αφετέρου ότι παρά τον σκοτωμό που γίνεται στις καταθέσεις αγωγών για τον προσδιορισμό συντομότερης δικασίμου, σπάνια υπάρχει δικάσιμος, της οποίας οι μισές και πλέον υποθέσεις να μην αναβληθούν ή ματαιωθούν.

Σε όλους μας είναι γνωστό ότι οι αναβολές και οι ματαιώσεις αυτές είτε οφείλονται σε εξώδικη επίλυση της σχετικής διαφοράς μετά την άσκηση της αγωγής, είτε εξυπηρετούν την απόπειρα μιάς τέτοιας μεθόδευσης. Και πολύ καλά κάνουν.

Ομως, μέσα σε όλα αυτά, και ενώ στο χώρο των Δικαστηρίων σοβούν τόσα άλλα σοβαρά προβλήματα προς επίλυση (απλοποίηση διαδικασιών, αποτροπή καθυστέρησης στην έκδοση των αποφάσεων κλπ), τι έρχεται να προσθέσει η νεόκοπη αυτή διάταξη, που κανείς ποτέ δεν ζήτησε. Ποιό πρόβλημα μπορεί να λύσει

2. Γραφειοκρατικοποίηση - αύξηση κόστους

Προθεσμίες, κλητεύσεις, αναβολές, πρακτικά αποτυχίας και λοιπές διατυπώσεις που είναι αναγκαίες για να εξυπηρετούν την πρακτική υλοποίηση του θεσμού αυτού. Αγγαρείες που πρέπει να γίνονται υποχρεωτικά ώστε να είναι παραδεκτή στη συνέχεια η συζήτηση της αγωγής.

Και βέβαια πρόσθετος χρόνος απασχόλησης, σύνταξη εγγράφων, διαπραγματευτικές συναντήσεις. Επιπλέον εργασία που θα πρέπει να πληρωθεί, επιβαρύνοντας το ήδη αυξημένο κόστος πρόσβασης στη δικαιοσύνη κατά μία παράσταση προτού κιόλας αρχίσει η δίκη. Η αλλιώς, εργασία που θα μείνει από δικηγορική φιλοτιμία απλήρωτη, μαζί με τόσες άλλες (καθαρογραφές, σύνταξη σχεδίων αποφάσεων κλπ) που έχουν σταδιακά καταστήσει τους δικηγόρους υποζύγια των δικαστηρίων και των γραμματειών, υπό την πλήρη αδράνεια των εκπροσώπων τους.

Είναι περιττό να τονιστεί ότι οι επιπτώσεις της επιβάρυνσης και στις δύο περιπτώσεις θα πλήττουν τους οικονομικά ασθενέστερους και των δύο κατηγοριών (δικηγόρων και διαδίκων).

3. Αποτελεσματικότητα

Αναφέρθηκε παραπάνω η αχρηστία στην οποία έχουν περιπέσει οι διάφοροι παρομοίων προθέσεων θεσμοί του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας. Ας συνεκτιμηθεί και η περιορισμένη αποτελεσματικότητα των "δαιτητικών" προδικαστικών θεσμών (Επιθεωρήσεις Εργασίας, Αστυνομικά Τμήματα για αστικές διαφορές κλπ) χωρίς να παραγνωρίζεται το μέγεθος ευθύνης του τρόπου λειτουργίας τους.

Ποιές εκτιμήσεις θεωρούν ότι είναι εφικτό παρ όλα τα παραπάνω να λειτουργήσει αποτελεσματικά αυτή η ρύθμιση

Τι έχει αλλάξει για να καταστήσει ώριμη για συμβιβασμό μία υπόθεση στο στάδιο της κατάθεσης αγωγής, πέρα από την - λίγο ως πολύ - αναμενόμενη - εκδήλωση της βούλησης του εναγοντα να καταφύγει στα Δικαστήρια

Ποιός διάδικος θα συμπεριφερθεί καλόπιστα αποκαλύπτοντας στα πλαίσια της συμβιβαστικής διαδικασίας στον αντίδικό του είτε τα αποδεικτικά του στοιχεία, είτε τη νομική του επιχειρηματολογία, ακίγοντας τα χαρτιά του εν όψει της δίκης, σε περίπτωση που ο συμβιβασμός δεν επιτευχθεί

Ποιός εναγόμενος θα συμβιβαστεί πριν τη δίκη, όταν πολλές φορές ενσυνείδητα αθετεί τις υποχρεώσεις του αποσκοπώντας στη χρονοτριβή και την εκμετάλλευση του χρόνου μέχρι την έκδοση απόφασης ή όταν αυτή είναι η γενική τακτική του (π.χ. ασφαλιστικές εταιρίες) Τι έχει να χάσει

Και ποιός δικηγόρος θα επιμείνει για συμβιβασμό στον εντολέα του, και μάλιστα παρουσία των αντιδίκων, ιδίως όταν ο εντολέας είναι πραγματικά δικομανής ή τέλος πάντων πεισμένος για το " δίκιο του "

Ας μην λησμονούμε ότι η δυστυχία του να είναι κανείς δικηγόρος είναι πολύπτυχη. Δύο από τις βασικότερες πτυχές :

Όταν υποστηρίζεις τα συμφέροντα του εντολέα και τονίζεις τη νομιμότητα των απόψεών του, έχεις τη ρετσινιά ότι ερεθίζεις τη δικομανία του και εγείρεις δίκες προς ίδιον όφελος.

Όταν πάλι του συνιστάς να υποχωρήσει, τονίζοντάς του το αμφίρροπο (και συχνά διαπλάσιμο από το Δικαστήριο) της υπόθεσής του, τότε στην καλύτερη περίπτωση χαρακτηρίζεσαι άπειρος ή ηττοπαθής και στη χειρότερη έχεις συναλλαγή με τον αντίδικο.

Σε όλα τα παραπάνω θα μπορούσαν να προστεθούν και αδυναμίες οργανωτικού χαρακτήρα (π.χ. έλλειψη γραμματειακής υποδομής στα δικηγορικά γραφεία), που όμως θα ήταν η δευτερεύουσα πλευρά της προσέγγισης της απόπειρας συμβιβαστικής επίλυσης. Είναι ωστόσο επαρκείς οι επισημάνσεις που προηγήθηκαν για τη συνολική στάθμιση της ρύθμισης.

Μόνη θετική συνεισφορά της παραπάνω διάταξης αποτελεί **η ρύθμιση της παραγράφου 6 του**

άρθρου 214Α Κ.Πολ.Δ. (όπως ισχύει μετά το ν. 2479/1997) για την άμεση επικύρωση και □ εκτελεστότητα των ιδιωτικών συμφωνητικών από τον πρόεδρο υπηρεσίας, **από την οποία αναδύεται μία τεράστια δυνατότητα και ταχύρρυθμης απονομής δικαιοσύνης και ενίσχυσης □ της προληπτικής δικηγορίας και τελικά αποσυμφόρησης των δικαστηρίων αν βέβαια** αξιοποιηθεί διαφορετικά σε κάποια άλλη νομοθετική παρέμβαση. Έτσι ώστε τουλάχιστον οι υπάρχουσες συμφωνίες των διαδίκων είτε χωρίς να έχει ασκηθεί αγωγή, είτε σε στάδιο συμβιβασμού στη διάρκεια δίκης, είτε στην εκτέλεση, να επικυρώνονται με διαδικασία ασφαλιστικών μέτρων αυθημερόν (όπως ακριβώς οι συναινετικές προσημειώσεις) και να καθίστανται έγκυρες και εκτελεστές χωρίς καμμία άλλη δικαστική διατύπωση.

□ Κατά τα λοιπά η περιβόητη συμβιβαστική επίλυση δεν φάνηκε να εξυπηρετεί τίποτε άλλο εκτός από την πραγματοποίηση μιάς χειρονομίας καλής θέλησης για την ελάφρυνση των δικαστών από υποθέσεις.

Ίσως και για αυτό με τόση ευκολία παρατείνεται κάθε φορά η αναστολή της έναρξης ισχύος της διάταξης και περιορίζεται η ρυθμιστέα ύλη της.

Εξέλιπε άλλωστε μετά τη θέσπιση του **ν. 2521/1997** για το νέο δικαστικό μισθολόγιο που σε όλο το πλέγμα των διατάξεών της αποτελεί χειρονομία προδήλως περισσότερο " απτή" , η ανάγκη κάθε άλλης χειρονομίας, δικονομικής ή ουσιαστικής προς το δικαστικό σώμα.

Ευκαιρία λοιπόν για στροφή στα πραγματικά προβλήματα της πολιτικής δικονομίας που ούτε λίγα είναι, ούτε λύνονται με την ακατάσχετη βιομηχανία των συνεχών αποσπασματικών τροποποιήσεων και την επερχόμενη πολυνομία και ανασφάλεια δικαίου, χωρίς πυροτεχνήματα....

Ιούνης 1995